

Till K o n u n g e n.

Sveriges småskolläraryrkesförbund som beretts tillfälle att yttra sig över Kungliga Skolöverstyrelsens förslag angående inrättandet av ett särskilt organ, kallat folkskolans samarbetsnämnd, samt utfärdande av förbud mot kroppslig bestraffning av lärjunge i folkskolan får med anledning härav anföra följande:

Beträffande sin principiella inställning till införandet av förbud mot kroppslig bestraffning av lärjunge i folkskolan hänvisar förbundet till sitt yttrande av den 30 april 1950 över 1947 års skoldisciplinutrednings betänkande och förslag, där förbundet anför följande: "Sveriges småskolläraryrkesförbund vill som sin allmänna uppfattning beträffande folkskolans disciplinfråga framhålla att det är önskvärt att den utveckling mot en humanare syn på skoldisciplinen och en allt mindre förekomst av kroppssaga, som bevisligen är tillfinnandes, skall fortsätta, så att det i en nära framtid skall bli möjligt att helt avskaffa såsom disciplinmedel." Förbundet finner sig inte ha anledning att frångå sitt här angivna principiella ställningstagande.

Sveriges småskolläraryrkesförbund önskar i detta sammanhang med beklagande framhålla att de disciplinfrämjande åtgärder som nämnda utredning föreslog ännu inte i någon nämnvärd omfattning genomförts. Detta gäller främst den av utredningen förordade utökningen av barnpsykologisk rådgivning i skolorna. Förbundet vill starkt betona nödvändigheten av att åtgärder snarast vidtages för att utbilda skolpsykologer och att dessa i väsentlig större omfattning än vad för närvarande är fallet anställas i större skoldistrikt och på landsbygden inom respektive inspektionsområden.

Därjämte vill förbundet i överensstämmelse med skoldisciplinutredningen framhålla att en sänkning av elevantalet per läraravdelning med säkerhet skulle utgöra en disciplinfrämjande åtgärd av stor betydelse. Då disciplinproblemet många gånger i stor utsträckning är ett sysselsättningsproblem kan förbundet inge undgå att konstatera att det höga medeltal elever per läraravdelning som nu tillämpas inom folkskolan avsevärt försämrar de disciplinära förhållandena.

Sveriges småskolläraryrkesförbund har vid sin behandling av remissärendet främst uppehållit sig vid skolöverstyrelsens förslag om inrättandet av särskilda samarbetsnämnder i skoldistriktet. Förbundet har därvid noggrannt övervägt det föreliggande förslaget till kungörelse angående samarbetsnämndernas organisation och verksamhet samt förslaget till instruktion för dessa.

Förbundet vill först understryka att det givetvis intar en positiv inställning till samarbetet mellan hem och skola, mellan målsmän och lärare. På skilda sätt har förbundet sökt främja detta samarbete. Under senare år har också beaktansvärda initiativ tagits inom olika skoldistrikt till ytterligare ökat samarbete vilket i samförstånd med lärarkåren ingått som en del av skolstyrelsernas allmänna arbete.

Beträffande samarbetsnämndernas utformning enligt nu föreliggande förslag har förbundet uppmärksammat att i såväl kungörelse som instruktion den synpunkten lägges på samarbetsnämndernas uppgift att denna till övervägande del blir att utreda och bilägga tvister i uppfostringsfrågor mellan målsmän och lärare. Visserligen säges det i instruktionen att samarbetsnämnd skall verka för samförstånd mellan målsmän och lärare i frågor angående uppfostran av folkskolans elever, men i den fortsatta lydelsen av instruktionen talas uteslutande om nämndens inskridande, när det gäller uppkomna konflikter mellan målsmän och lärare. Samarbetsnämnderna skulle förmodligen under sådana förhållande komma att få ömtåliga och för lärarens rättsliga ställning betydelsefulla frågor att behandla.

Det förefaller från denna synpunkt överraskande att anmälningar av ärenden till nämnden enligt förslaget skall kunna ske till enskild medlem av nämnden. Det riktiga vore givetvis att anmälan under alla förhållanden borde ske till ordföranden, som tillika är ledamot av skolstyrelsen. Det anges heller inte om anmälan skall ske skriftligt eller kan göras muntligt. Det förstnämnda är givetvis nödvändigt, så mycket mer som samarbetsnämnden, i händelse av att den inte kunnat bilägga tvisten, hos skolstyrelsen skall föreslå åtgärd som vidare bör vidtagas. I sin helhet föreslås nämnden få en mycket vidsträckt befogenhet, låt vara att den självklart inte erhåller disciplinär befogenhet i förhållande till lärarna.

Förbundet vill betona att risk föreligger att samarbetsnämnderna med den organisation som föreslagits, kan komma att skapa och skärpa konflikter mellan målsmän och lärare. Det är inte uteslutet att anmälningserätten kan missbrukas, ge rum för obefogade aktioner från målsmans sida eller tillgripas i rent bagatellartade fall där en rättelse hade kunnat ske genom samarbete mellan lärare, skolledare och målsman. Förbundet anser att samarbetsnämnderna - skiljenämnder vore en mera adekvat benämning - i sin planerade form i så hög grad kan komma att ingripa i lärarens rättsliga ställning och arbetsförhållanden att förslaget inte kan accepteras.

I sin granskning av förslaget har förbundet också prövat samarbetsnämndernas värde som korrektionsmedel under förutsättning att förbud mot aga införes. Förbundet ifrågasätter om det utredningsarbete som skall ske inom samarbetsnämnden och som med nödvändighet, kommer att ta en viss tid blir av den art att det kan ha någon egentlig betydelse som korrektiv åtgärd. Man torde kunna förutse att behandling av fall som påkallar anmälan till nämnden kommer att föranleda en skriftväxling eller i varje fall en diskussion som kan dra ganska långt ut på tiden och i vissa fall behöva behandlas i skolstyrelsen. Nämndens åtgärder torde komma alltför långt efter det tillfälle då de skulle satts in för att ha någon betydelse som korrektiv. Subjektiva synpunkter och ovidkommande förhållanden kan komma att inverka på nämndens beslut. Man kan också ifrågasätta det psykologiskt riktiga i att låta barn schavottera i dylika utredningar, ett förhållande som inte tillräckligt beaktats i förslaget. På dessa grunder anser förbundet samarbetsnämnderna otillräckliga och olämpliga som korrektionsmedel.

Förbundet vill ytterligare betona nödvändigheten av ett positivt och uppbyggande samarbete mellan hem och skola. Främst bör detta grundas på lärarens personliga kontakt med hemmen och föräldrarna. Skolan bör ta nya initiativ till genomförandet av ett fortsatt och utökat samarbete, som bland annat bör leda till att föräldrarna oftare besöker skolan och får del av dess arbete. Småskollärarinnornas erfarenhet av målsmännens ökade förståelse och intresse gentemot skolans arbete visar att denna verksamhet lätt kan genomföras utan att ett särskilt nytt arbetsorgan inrättas. Skolstyrelserna, där målsmannaintresset redan nu är företrädd, bör kunna utgöra ett naturligt organ för samarbetet mellan skola och hem.

Under hänvisning till de synpunkter som ovan anförts får Sveriges småskollärarinneförbund anhålla

att samarbetsnämnder av den organisation och med de arbetsuppgifter som Kungliga Skolöverstyrelsen föreslagit inte inrättas.

Underdånigst

Edit Rydelius

Märta Wirén

Stockholm den 4 december 1952.